

Corpus juris

Ett förslag till straffrättsliga och straffprocessrättsliga bestämmelser till skydd för Europeiska unionens finansiella intressen

av professor Nils Jareborg

Direktören för EG-kommissionens generaldirektorat XX (finansiell kontroll), Francesco de Angelis, tillsatte i december 1995 en arbetsgrupp med uppgift att lägga fram förslag till straffrättsliga och straffprocessrättsliga lagstiftningsåtgärder till skydd för EUs finansiella intressen. Projektet, som ekonomiskt också stötts av Europaparlamentet, motiverades med att rådande former för kriminalisering, processuell hantering och rättsligt samarbete mellan medlemsstaterna visat sig vara uppenbart otillräckliga för att med godtagbar effektivitet motverka bedrägerier och annan ekonomisk brottslighet, som ofta bedrivs i välorganiserade former och avser mycket stora belopp.¹ Jag instämmer i denna bedömning av situationen, och antog därför en inbjudan att medverka i projektet.

Medlemmarna i arbetsgruppen, som samtliga är universitetsprofessorer, fördelades i tre undergrupper: (1) Materiell straffrätt, med Enrique Bacigalupo (Madrid), Giovanni Grasso (Catania) och Klaus Tiedemann (Freiburg i.Br.), (2) Jurisdiktion och rättsligt samarbete, med mig själv (Uppsala), Dionysios Spinellis (Atén) och Christine van den Wyngaert (Antwerpen), samt (3) Straffprocess- och bevisrätt, med Mireille Delmas-Marty (Paris 1) och John Spencer (Cambridge).

¹ Som exempel kan nämnas att vad som undandragits vid upptäckt cigarettsmuggling under 1995 belöper sig på närmare 400 miljoner ECU.

Under våren presenterade vardera undergruppen en rapport av bakgrundskaraktär och en rapport med vissa förslag till åtgärder. Vid ett sammanträde i april 1996 bestämde de Angelis att arbetet skulle inriktas på konstruktionen av en särskild europeisk åklagarmyndighet, vilket bl.a. annat innebar att de frågor som skulle behandlas av min undergrupp helt enkelt avfördes såsom irrelevanta. Arbetsgruppen sammanträdde ytterligare en gång (juni 1996), men upplöstes utan att dess medlemmar ens kunnat ta del av ett sammanhängande förslag till lydelse av vad som då kommit att betecknas som Corpus juris. (En egendomlighet i sammanhanget är att arbetsgruppen inte biträtts av någon sekreterare.)

Den slutliga rapporten författades i efterhand av Delmas-Marty och omfattar inklusive kommentarer ungefär 70 trycksidor.² Rapporten är på ett missvisande sätt formulerad som om arbetsgruppen stode bakom den. Det är för mig angeläget att understryka, att rapporten är ett beställningsarbete och att enskilda deltagare i arbetsgruppen inte beretts tillfälle att påverka innehållet i stort eller att framföra reservationer. För min del gäller dessutom att man inte ens har beaktat invändningar och påpekanden, som framstått som grundläggande utifrån ett nordiskt perspektiv.³ Under 1998 kommer emellertid på Europaparlamentets initiativ att närmare utredas hur Corpus juris förhåller sig till gällande nationell rätt i medlemsstaterna; den ursprungliga arbetsgruppen har jämte ytterligare nationella "kontaktpunkter" tilldelats vissa arbetsuppgifter i detta projekt.

Corpus juris har nu översatts till samtliga EU-språk och har diskuterats en hel del på konferenser och i både fack- och dagspress. Det förhållandet, att det rör sig om en produkt som trots Delmas-Martys skickliga insats måste betecknas som ett illa underbyggt

² Den är utgiven av trycket (både på franska och i översättning till engelska) under titeln Corpus juris (Ed. Economica, Paris 1997).

³ Corpus juris diskuterades vid ett dansk-finsk-svenskt symposium i Uppsala i november 1996. Den i vissa delar mycket kritiska sexsidiga rapporten från symposiet innehåller följande sammanfattning: "Although the aims of the proposal are commendable the approach chosen is not likely to result in greater efficiency than a less ambitious scheme of establishing specialized national agencies and reforming the law of international legal assistance. The proposal might be counterproductive in that it can draw the attention away from politically more attractive programmes."

Se vidare Per Ole Träskmans kritiska granskning: "Corpus Juris – ett frestande eller ett främmande förslag till en enhetlig europeisk rättssfär?" (NTfK 1997 s. 262-277).

hastverk, har inte hindrat att den finns med på den europeiska straffrättsliga dagordningen. Jag har därför sett det som befogat att här publicera min översättning av huvudtexten.⁴

I. STRAFFRÄTT

Art. 1 Oredlighet avseende bidrag eller avgift

(1) Oredlighet avseende bidrag eller avgift är ett brott, om någon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

(a) för erhållande av anslag eller bidrag, eller i samband med betalning av skatt eller avgift, till behörig myndighet lämnar uppgift som i väsentligt hänseende är ofullständig, felaktig eller grundad på falsk eller osann handling, på sätt som kan skada Europeiska gemenskapernas (EG) finansiella intressen,

(b) i fall som avses i (a) åsidosätter skyldighet att lämna uppgift till behörig myndighet, eller

(c) använder anslag eller bidrag för annat ändamål än det för vilket det beviljats.

(2) Påföljd skall inte ådömas den som, innan förhållandet upptäckts av behörig myndighet, rättar ofullständig eller felaktig uppgift, återkallar yrkande grundat på falsk eller osann handling, eller fullgör föreskriven uppgiftsskyldighet.

Art. 2 Oredlighet vid upphandling

Oredlighet vid upphandling är ett brott, om gärningen kan skada EGs finansiella intressen. Brottet består i hemlig överenskommelse rörande anbud mellan konkurrenter, eller i hot mot konkurrent, löfte till konkurrent, vilseledande av konkurrent eller hemlig överenskommelse med tjänsteman som ansvarar för upphandlingen.

⁴ Följande förkortningar används:

art.	artikel
BEÅ	biträdande europeisk åklagare
DEÅ	Europeiska åklagarmyndighetens direktör
ECU	Europeiska valutaenheten
EG	Europeiska gemenskapen/gemenskaperna
EGD	Europeiska gemenskapernas domstol
EGK	Europeiska gemenskapernas kommission
EKMR	Europeiska konventionen 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
EU	Europeiska unionen
EÅ	Europeiska åklagaryndigheten
UCLAF	Unité de coordination de la lutte antifraude

Art. 3 Korruption

(1) Med "tjänsteman" förstås här varje tjänsteman, såväl gemenskapstjänsteman som nationell tjänsteman.

Med "gemenskapstjänsteman" förstås

(a) varje person som är tjänsteman eller kontraktsanställd i den mening som avses i tjänsteföreskrifterna för tjänstemännen i EG eller i anställningsvillkoren för övriga anställda i EG, och

(b) varje person som ställts till EGs förfogande av medlemsstaterna eller av något offentligt eller privat organ som utför uppgifter som motsvarar dem som EGs tjänstemän eller övriga anställda utgör.

Uttrycket "nationell tjänsteman" tolkas med hänvisning till den definition "tjänsteman" eller "ämbetsman" har i den nationella rätten i den medlemsstat där personen i fråga innehar denna egenskap vid tillämpning av straffrätten i den staten.

(2) Mutbrott eller bestickning är ett brott, om gärningen skadar eller kan skada EGs finansiella intressen.

(3) Mutbrott består i att en tjänsteman, direkt eller genom tredje man, för egen räkning eller för tredje mans räkning, begär eller tar emot en förmån, oavsett art, för att på ett sätt som strider mot hans eller hennes officiella förpliktelser utföra eller inte utföra en handling i tjänsten eller vid utövandet av tjänsten.

(4) Bestickning består i att någon, direkt eller genom tredje man, utlovar eller beviljar en förmån, oavsett art, till en tjänsteman, för egen räkning eller för tredje mans räkning, för att denne på ett sätt som strider mot hans eller hennes officiella förpliktelser skall utföra eller underlåta att utföra en handling i tjänsten eller vid utövandet av tjänsten.

Art. 4 Missbruk av behörighet

(1) Missbruk av behörighet är ett brott, om en gemenskapstjänsteman

(a) beslutar att bevilja någon anslag eller bidrag eller befria någon från skatt eller avgift, när denne uppenbart saknar rätt till förmånen, eller

(b) direkt eller indirekt ingriper i ett ärende rörande beviljande av anslag eller bidrag, eller befrielse från skatt eller avgift, när ärendet avser företag eller verksamhet vari tjänstemannen har personligt intresse.

(2) Förhöjd påföljd skall ådömas om tillfogad skada överstiger ECU 100 000.

Art. 5 Trolöshet mot huvudman

(1) Trolöshet mot huvudman är ett brott, om gärningen begås av en gemenskapstjänsteman vid förvaltning av gemenskapsmedel. Brottet består i att en gemenskapstjänsteman

teman, som är behörig att fördela gemenskapsmedel eller ingå avtal för EGs räkning, missbrukar sin förtroendeställning och därigenom skadar de intressen som han eller hon anförtrotts att bevaka.

(2) Förhöjd påföljd skall ådömas om tillfogad skada överstiger ECU 100 000.

Art. 6 Brott mot tystnadsplikt

(1) Brott mot tystnadsplikt är ett brott, om en tjänsteman olovligen röjer något rörande tjänsten, som han är skyldig att hålla hemligt och som han eller hon fått kännedom om på grund av sin tjänst, särskilt i samband med uppbördskontroll eller beviljande av anslag eller bidrag.

(2) Vad som sägs i (1) gäller inte, om lag eller förordning föreskriver att uppgift skall lämnas eller tillåter att uppgift lämnas, eller om den som råder över uppgiften har samtyckt till att den lämnas.

Art. 7 Penningtvätt och häleri

(1) Penningtvätt är ett brott, om gärningen avser vinning av brott som sägs i art. 1-6 ovan.

Penningtvätt består i

(a) att omsätta eller överlåta egendom som härrör från brottslig verksamhet som avses i art. 1-6, eller från delaktighet häri, om gärningen utförs för att dölja eller maskera egendomens olagliga ursprung eller för att bistå någon som är delaktig i denna verksamhet att undandra sig de rättsliga följderna av sina handlingar, eller

(b) att i fråga om egendom som avses i (a) dölja eller maskera egendomens rätta art eller ursprung, dess belägenhet, förfogandet över den, dess förflyttning eller äganderätten eller andra rättigheter till den.

(2) Häleri är ett brott, om gärningen avser vinning av brott som sägs i art. 1-6 ovan.

Häleri består i att förvärva, inneha eller använda egendom som avses i (1)(a).

Art. 8 Stämpling

(1) Stämpling till skada för EGs finansiella intressen är ett brott.

(2) Sådan stämpling består i att två eller flera personer i samverkan vidtar erforderliga förberedande åtgärder i avsikt att begå brott som sägs i art. 1-7 ovan.

Art. 9 Påföljder

(1) För brott som sägs i art. 1-8 ovan gäller följande huvudpåföljder:

(a) för fysiska personer, fängelsestraff i högst fem år och/eller bötesstraff högst ECU 1 000 000 eller fem gånger det belopp som brottet avsett,

(b) för juridiska personer, rättslig övervakning i högst fem år och/eller bötesstraff högst ECU 1 000 000 eller fem gånger det belopp som brottet avsett,

(c) förverkande av hjälpmedel till brottet och vinning av brottet, och

(d) offentliggörande av domen.

(2) Vidare gäller följande tilläggsåtgärder:

(a) vid brott enligt art. 1, avstängning från framtida bidrag under högst fem år,

(b) vid brott enligt art. 2, avstängning från framtida avtal under högst fem år, och

(c) vid brott enligt art. 3-6, förbud att inneha gemenskapstjänst eller nationell offentlig tjänst under högst fem år.

Art. 10 Personligt ansvar

Brott som sägs i art. 1-8 ovan förutsätter uppsåt, med undantag för att grov oaktsamhet är tillräcklig för ansvar för oredlighet avseende bidrag eller avgift enligt art. 1.

Art. 11 Villfarelse

(1) Villfarelse rörande ett brotts gärningsinnehåll utesluter ansvar, med undantag för att grov oaktsamhet kan föranleda ansvar för brott som sägs i art. 1.

(2) Villfarelse rörande en straffbestämmelses förekomst eller tolkning utesluter ansvar, om villfarelsen är uppenbart ursäktlig. Om den inte är uppenbart ursäktlig, skall den föranleda lindrigare påföljd, vilket innebär att de högsta påföljder som föreskrivs i art. 9 ovan inte får ådömas.

Art. 12 Straffrättsligt ansvar för enskilda

Har brott som sägs i art. 1-8 ovan begåtts, kan ansvar ådömas varje person som är gärningsman, anstiftare eller medhjälpare.

(a) Gärningsman är den som utför den straffbelagda gärningen ensam eller tillsammans med andra.

(b) Anstiftare är den som genom gåva, löfte, hot, order, eller missbruk av behörighet eller ställning förmår någon att begå brottet, eller som ger anvisningar för hur det skall begås.

(c) Medhjälpare är den som uppsåtligen genom att bistå annan person främjar att brottet förbereds eller begås.

Art. 13 Straffrättsligt ansvar för företagsledare

(1) Om brott som sägs i art. 1-8 ovan har begåtts till fördel för ett företag av en person i underordnad ställning, gäller bestämmelserna även företagets ledare och varje annan person inom företaget som är behörig att fatta beslut eller utöva kontroll, om han

eller hon uppsåtligt har gett order om brottet, tillåtit att det begås eller underlåtit att utöva erforderlig kontroll.

(2) Behörighet och ansvar får delegeras endast om delegationen är begränsad, tydlig och uttrycklig, om det finns skäl till den med hänsyn till företagets behov och om vederbörande har erforderlig förmåga att fullgöra de uppgifter som delegerats. Sådan delegation påverkar inte det övergripande ansvaret för ledning och kontroll eller för tillsättning av personal. Den kan inte gälla den allmänna organisationen av verksamheten eller annat som bör skötas av företagets ledare.

Art. 14 Straffrättsligt ansvar för organisationer

(1) Brott som sägs i art. 1-8 ovan kan begås av juridisk person eller av annan organisation, som enligt lag är behörig att ha egendom i eget namn, om brottet begås till fördel för organisationen av en företrädare eller någon annan, som handlar i dess ställe och som enligt lag eller annars på grund av sin ställning är behörig att fatta beslut.

(2) Ansvar som avses i (1) påverkar inte en enskild persons ansvar såsom gärningsman, anstiftare eller medhjälpare.

Art. 15 Påföljdsbestämning

Påföljd för brott som sägs i art. 1-8 ovan skall bestämmas med hänsyn till brottets svårhet, den brottsliges skuld och måttet av hans eller hennes delaktighet. Den brottsliges tidigare levnadsomständigheter och brottslighet, karaktär, motiv, ekonomiska och sociala ställning samt hans eller hennes ansträngningar att göra rätt för sig skall särskilt beaktas.

Art. 16 Försvårande omständigheter

(1) Som försvårande anses

- (a) att en åsyftad ekonomisk skada har förverkligats,
- (b) att den åsyftade skadan överstiger ECU 200 000, och
- (c) att brottet begåtts i samband med stämpling till brott.

(2) Om det finns försvårande omständigheter skall fängelsestraff, respektive rättslig övervakning, ådömas och strafftiden får förlängas till sju år.

Art. 17 Påföljdsbestämning vid sammanträffande av brott

(1) Om någon begått mer än ett brott enligt art. 1-8 ovan, skall gemensam påföljd ådömas. Denna får bestämmas till högst tre gånger påföljden för det svåraste av brotten, och den får inte överstiga summan av de påföljder som skulle ha bestämts för varje enskilt brott.

(2) När en gärning är ett brott både enligt art. 1-8 ovan och enligt nationell rätt, skall endast de förstnämnda bestämmelserna tillämpas.

(3) I alla andra fall av sammanträffande av brott skall vederbörande myndighet vid bestämning av påföljd beakta påföljd som redan ådömts för samma gärning.

II. STRAFFPROCESSRÄTT

Art. 18 Europeiska åklagarmyndigheten (EÅ)

(1) För utredning, åtal, rättegång och verkställighet av dom med anledning av brott som sägs i art. 1-8 ovan utgör EUs medlemsstaters område ett odelat rättsligt område.

(2) Europeiska åklagarmyndigheten (EÅ) är en gemenskapsmyndighet. Den ansvarar för utredning, åtal, åklagarsidans genomförande av rättegången och verkställighet av dom med anledning av brott som sägs i art. 1-8 ovan. EÅ är självständig i förhållande till både nationella myndigheter och gemenskapsinrättningar.

(3) EÅ består av en direktör för EÅ (DEÅ), som finns i Bryssel, och biträdande europeiska åklagare (BEÅ), som finns i medlemsstaternas huvudstäder eller på annan ort där behörig domstol har sitt säte vid tillämpning av art. 26.

(4) EÅ är odelbar och internt ömsesidig.

(a) Odelbarhet innebär dels att varje handling som utförs av dess personal anses vara utförd av EÅ, dels att alla åtgärder som EÅ är behörig att vidta, särskilt vid utredning som avses i art. 20, får vidtas av dess personal, och dels att varje BEÅ får fullgöra sina uppgifter på annan medlemsstats område i samverkan med den statens BEÅ, om DEÅ godkänner detta i förväg eller, i brådskande fall, i efterhand.

(b) Intern ömsesidighet innebär att medlemsstaternas BEÅ är skyldiga att biträda varandra.

(5) Även nationella allmänna åklagare är skyldiga att biträda EÅ.

Art. 19 Underrättelse till EÅ och inledande av förundersökning

(1) EÅ skall underrättas om alla gärningar, som skulle kunna vara brott enligt art. 1-8 ovan, såväl av nationell myndighet, det må vara polis- eller åklagarmyndighet, eller förvaltningsmyndighet, såsom skatte- eller tullmyndighet, som av det behöriga gemenskapsorganet (UCLAF). Underrättelse kan även ske genom anmälan av enskild person eller påpekande av Europeiska gemenskapernas kommission (EGK). Nationell myndighet skall underrätta EÅ senast när vederbörande är misstänkt i den mening som avses i art. 29(2) nedan, eller när beslut fattats om tvångsmedel, särskilt anhållande, kroppsundersökning, husrannsakan eller beslag, eller om hemlig teleavlyssning.

(2) Om en av nationell myndighet utförd utredning visar att brott som sägs i art. 1-8 ovan har begåtts, skall handlingarna i ärendet utan dröjsmål överlämnas till EÅ.

(3) Oavsett hur EÅ underrättas om att brott kan ha begåtts, anhängiggörs ärendet hos EÅ genom beslut av nationell myndighet eller genom eget beslut.

(4) EÅ får inleda förundersökning, oavsett vilket belopp gärningen avser. I enlighet med den straffprocessuella legalitetsprincipen är EÅ skyldig att väcka åtal, om det framgår att brott som sägs i art. 1-8 ovan har begåtts. Dock gäller följande undantag, varvid beslut utan dröjsmål skall delges den person varifrån underrättelse, anmälan eller påpekande kommit:

(a) EÅ får överlämna till nationell myndighet att handlägga brott som inte är allvarligt eller som huvudsakligen rör nationella intressen.

(b) EÅ får underlåta åtal, om den misstänkte erkänt brottet och, beroende på omständigheterna, ersatt tillfogad skada eller återbetalat belopp som erhållits på olaglig grund.

(c) EÅ får medge att åtal ersätts, i enlighet med de villkor som anges i art. 22(2)(b) nedan, av förlikning med en nationell myndighet som begärt det.

Art. 20 EÅs utredningsbehörighet

(1) EÅs utredning syftar till att utröna sanningen och klargöra om tillräckliga skäl finns för åtal för brott som sägs i art. 1-8 ovan, varvid både omständigheter som talar mot den misstänkte och omständigheter som är gynnsamma för honom eller henne skall beaktas. EÅs behörighet utövas av DEÅ, BEÅ och, vid behov, nationella myndigheter, enligt följande bestämmelser.

(2) DEÅs egen behörighet innefattar

(a) allmän ledning av utredningar och delegation av utredningar till en eller flera BEÅ under beaktande av de bestämmelser som finns i (3) nedan,

(b) samordning av utredningar, som görs av BEÅ, nationella polis- och förvaltningsmyndigheter och, vid behov, UCLAF, genom muntliga eller skriftliga anvisningar, och

(c) rätt att överta ett ärende när utredning visar att det helt eller delvis avser brott som sägs i art. 1-8 ovan.

(3) När brott som sägs i art. 1-8 ovan utreds, får DEÅ eller, efter delegation, BEÅ företa följande åtgärder:

(a) hålla förhör med misstänkt person, varvid vad som sägs om dennes rättigheter i art. 29 nedan skall beaktas,

(b) införskaffa handlingar och datoriserad information som behövs för utredningen samt vid behov besöka brottsplatsen;

(c) hos domstol begära förordnande om sakkunnigutredning, varvid vad som sägs i art. 31 nedan skall beaktas,

(d) verkställa husrannsakan, kroppsundersökning, beslag eller hemlig teleavlyssning, som sker under domstols tillsyn på det sätt som anges i art. 25 nedan och under beaktande av vad som sägs om misstänkt persons rättigheter i art. 29 nedan,

(e) förhöra vittnen som samtycker till förhör och, vid behov, vittnen som åläggs att medverka under domstols tillsyn på det sätt som anges i art. 25 nedan,

(f) under beaktande av vad som sägs i art. 29 nedan underrätta en misstänkt person om misstanken, och

(g) begära att en misstänkt person häktas eller ställs under domstols övervakning under högst sex månader, med möjlighet till tre månaders förlängning, om han eller hon är på sannolika skäl misstänkt för brott som sägs i art. 1-8 ovan eller om det skäligen anses nödvändigt för att hindra honom eller henne från att begå sådant brott eller undkomma efter att ha begått sådant brott; framställning om sådan åtgärd skall vara skriftlig och ange skälen för begäran, och den skall ställas till nationell rättslig myndighet som är behörig enligt bestämmelserna i art. 24-25 nedan; verkställighet av åtgärden sker i den stat där vederbörande har omhändertagits.

(4) Behörighet som delegerats till BEÅ får delegeras vidare till nationell myndighet, det må vara polis- eller åklagarmyndighet eller annan lämplig förvaltningsmyndighet, såsom skatte- eller tullmyndighet. Sådan delegation skall begränsas till innehåll och tid, och vederbörande myndighet skall iakttä de föreskrifter som ges i denna Corpus juris.

Art. 21 Avslutande av förundersökning

(1) När utredningen bedöms vara avslutad, beslutar BEÅ, under tillsyn av DEÅ, antingen att åtal inte skall väckas eller att åtal skall väckas.

(2) Beslut att inte väcka åtal delges EGK, den misstänkte, och varje organ eller person varifrån underrättelse, anmälan eller påpekande om brott kommit till EÅ (se art. 19(4)).

(3) Beslut att väcka åtal delges på sätt som sägs i (2) ovan, och det skall innehålla den tilltalades namn och adress, gärningsbeskrivning och tillämpliga lagrum, samt uppgift om var rättegången skall äga rum. Beslutet underställs den behöriga nationella myndighet som avses i art. 25 nedan. Sedan denna fastställt att förfarandet är lagligt, anhängiggör den ärendet vid brottmålsdomstolen och utfärdar stämning på den tilltalade med uppgift om när han eller hon skall inställa sig.

Art. 22 EÅs talan och åtalspreskription

(1) Vid brott som sägs i art. 1-8 ovan för EÅ talan enligt lagen i ifrågavarande stat vid den brottmålsdomstol som utsetts enligt art. 26 nedan. Om även nationella intressen berörs får talan, om det är lämpligt, också föras av nationell åklagarmyndighet. I sådant fall skall meddelanden och stämning tillställas denna, och akten i ärendet skall överlämnas i god tid.

(2) Bortsett från nationellt beslutad nåd eller amnesti, får talan inte föras när den tilltalade har avlidit, respektive när ifrågavarande organisation har upplösts, eller när preskriptionstiden förlupit eller förlikning skett.

(a) Preskriptionstiden är fem år. Om utredning eller åtal inte har skett, räknas den från den dag då brottet begicks. Om utredning eller åtal har skett, räknas den från den dag då den sista utrednings- eller åtalsåtgärden företogs. Preskriptionstid avbryts alltid av att den misstänkte delges misstanke om brott.

(b) Förlikning får inte ske vid upprepad brottslighet, om vapen eller förfalskning har använts eller om brottsligheten avser belopp om ECU 50 000 eller mer. I andra fall kan förlikning ske på förslag från nationell myndighet till EÅ, både i fall under nationell jurisdiktion enligt art. 19(4)(a) och i fall under europeisk jurisdiktion, dock endast om den misstänkte frivilligt har erkänt brottet, myndigheterna har tillräcklig bevisning för åtal, beslutet om förlikning offentliggörs och överenskommelsen inte strider mot proportionalitetsprincipen. Vid vägran att ingå förlikning skall EÅ överta ärendet, om det finns skäl därtill.

Art. 23 Verkställighet av dom

(1) När en fällande dom vinner laga kraft, underrättar EÅ utan dröjsmål myndigheterna i den medlemsstat som utsetts som verkställighetsstat. Vissa påföljder, såsom förverkande, förlust av rättighet och offentliggörande av dom, får verkställas också på ett eller flera andra ställen än där fängelsestraff verkställs. Om verkställighet inte sker utan särskild åtgärd, är EÅ, jämte behörig nationell myndighet, ansvarig för att verkställighet äger rum och övar tillsyn däröver. För verkställigheten gäller verkställighetsstatens lagstiftning, med de undantag som nämns i (a)-(c) nedan. EÅ övervakar att dessa undantagsbestämmelser tillämpas inom EUs medlemsstaters samlade område.

(a) Varje tidsperiod då den dömda har varit berövad friheten på grund av samma gärningar skall avräknas från det fängelsestraff som utdömts av domstolen, oavsett i vilken stat eller under vilket skede av utredningen som frihetsberövandet ägt rum.

(b) Ingen person får i en medlemsstat åtalas eller dömas för brott som sägs i art. 1-8 ovan, om han eller hon i någon medlemsstat redan frikänts från ansvar för brottet eller dömts till ansvar därför genom dom som vunnit laga kraft.

(c) Varje dom som avser brott som sägs i art. 1-8 ovan måste vad gäller påföljdsbestämningen vara förenlig med de bestämmelser om sammanträffande av brott som finns i art. 17 ovan.

(2) Om det finns skäl därtill får EÅ godkänna en förflyttning av verkställigheten, om en person som dömts till fängelsestraff begär att verkställigheten skall ske i en annan medlemsstat än den som utsetts som verkställighetsstat.

Art. 24 Territoriell behörighet

(1) I det odelade rättsliga område som nämns i art. 18(1) ovan gäller behörighet i territoriellt hänseende enligt följande bestämmelser.

(a) EÅ-personal, som av DEÅ utsetts att föra talan och göra utredningar i enlighet med de föreskrifter som getts ovan, är behörig att verka inom hela det odelade rättsliga området (se art. 18(4)(a)).

(b) Ett europeiskt anhållningsbeslut, utfärdat på begäran av EÅ av en nationell domstol (se art. 20(2)(e)[sic!]), gäller inom hela det odelade rättsområdet. Varje person som omhändertagits med anledning av ett sådant beslut får förflyttas till den stat där hans eller hennes närvaro behövs för förundersökningen eller rättegången.

(c) Dom som avkunnats av domstol i någon av medlemsstaterna med anledning av brott som sägs i art. 1-8 ovan gäller inom hela det odelade rättsliga området.

(2) Om en utredning erfordrar någon form av rättsligt samarbete med en tredje stat, anmodar EÅ nationell myndighet i den medlemsstat där utredningen huvudsakligen bedrivs att framföra erforderlig begäran till den tredje staten, i enlighet med den ordning som föreskrivs i gällande nationell lagstiftning och internationella överenskommelser.

Art. 25 Förundersökning

(1) Förundersökning med anledning av brott som sägs i art. 1-8 ovan inleds med de första utredningsåtgärder som vidtas av EÅ och avslutas med beslut rörande åtal (art. 21(3) ovan). Under hela förfarandet förekommer domstolstillsyn genom av medlemsstaten utsedd oberoende och opartisk domare, "frihetsdomaren", vid domstolen i den ort där BEÅ finns. Denne domare är även behörig att besluta huruvida EGK har rätt att enligt art. 30 inträda som målsägande och att besluta om säkerhetsåtgärder, som är av uppenbar betydelse för utredningen eller som erfordras för att tillgodose enskilda intressen och står i rimligt förhållande härtill.

(2) Under utredning med anledning av brott som sägs i art. 1-8 ovan får de tvångsmedel som nämns i art. 20(3) användas. Varje åtgärd under förundersökningen, som begränsar rättighet eller frihet som avses i EKMR och som rör vittne eller misstänkt,

skall först ha godkänts av frihetsdomaren, som utreder huruvida åtgärden är laglig och lämplig och om den är förenlig med principerna om behövlighet och proportionalitet. I brådskande fall kan godkännande dock ske i efterhand inom 48 timmar, särskilt om åtgärden är nödvändig för att säkra bevisning, om brottet pågår eller om det finns risk för att misstänkt person undandrar sig lagföring.

(3) Om DEÅ vid förundersökningens slut beslutar att väcka åtal (se art. 21(1) och (3)), underställs beslutet frihetsdomaren för kontroll av hela förfarandets laglighet. Vid behov avvisar denne bevisning som anskaffats i strid mot bestämmelserna i art. 32 nedan. Frihetsdomaren anhängiggör målet vid den brottmålsdomstol som är behörig enligt art. 26 nedan.

Art. 26 Rättegång

(1) Rättegång med anledning av brott som sägs i art. 1-8 ovan sker vid nationella, oberoende och opartiska domstolar som utses av varje medlemsstat, i enlighet med nationell rätt avseende saklig behörighet, och som finns på de orter där BEÅ finns. Domstolarna skall bestå av lagfarna domare, om möjligt sakkunniga i ekonomiska och finansiella frågor, och inte av jurymedlemmar eller lekmannadomare.

(2) Varje mål prövas i den medlemsstat som synes lämplig med hänsyn till rättsskipningens effektivitet. En behörighetstvist avgörs enligt bestämmelserna i art. 28 nedan. Av betydelse för avgörandet är främst följande omständigheter:

(a) i vilken stat huvuddelen av bevisningen är tillgänglig,

(b) i vilken stat den misstänkte, eller de viktigaste av de misstänkta, har hemvist eller är medborgare, och

(c) i vilken stat den ekonomiska skadan är mest kännbar.

(3) Vid tillämpning av den allmänna bestämmelsen om nationell lagstiftnings subsidiaritet, i art. 35 nedan, skall nationell domstol hänvisa till bestämmelserna i denna Corpus juris och, om frågan är oreglerad häri, tillämpa nationell rätt. Nationell domstol skall i varje mål anföra skäl för påföljdsbestämningen, varvid omständigheterna i det enskilda fallet skall åberopas vid tillämpning av bestämmelserna i art. 15-17 ovan.

Art. 27 Överklagande till nationell domstol

(1) Varje fällande dom avseende brott som sägs i art. 1-8 ovan får av den dömda överklagas, vad gäller både sakfrågor och rättsfrågor, till högre domstol i den stat där dom avkunnats i första instans. Liksom underdomstolen skall den högre domstolen i första hand tillämpa bestämmelserna i denna Corpus juris.

(2) Om den tilltalade helt eller delvis frikänts, får även EÅ överklaga i egenskap av åklagarpart. EGK får biträda överklagandet enbart i egenskap av målsägande.

(3) Om endast den dömde har överklagat, får den högre domstolen inte döma till strängare påföljd.

Art. 28 Hänvändelse till Europeiska gemenskapernas domstol (EGD)

(1) EGD är behörig att besluta med anledning av brott som sägs i art. 1-8 ovan i följande fall:

(a) på begäran om förhandsbesked rörande tolkning av Corpus juris eller rörande åtgärd vid tillämpning därav,

(b) på begäran av medlemsstat eller EGK vid tvist rörande tillämpning av Corpus juris, och

(c) på begäran av EÅ eller nationell rättslig myndighet vid tvist rörande tillämpning av bestämmelser som gäller det odelade rättsliga området, både i fråga om åklagarverksamheten (art. 18 och 24) och i fråga om de nationella domstolarnas uppgifter (art. 25-27).

(2) När en tolkningsfråga väcks eller en behörighetstvist uppkommer vid en nationell domstol, får denna anmoda EGD att besluta i frågan, om den bedömer att ett sådant beslut erfordras för handläggningen av målet.

(3) Anmodan som sägs i (2) skall ske, om den nationella domstolen är sista instans enligt nationell rätt.

Art. 29 Misstänkt persons rättigheter

(1) Vid varje förfarande med anledning av brott som sägs i art. 1-8 ovan åtnjuter en misstänkt person det skydd som bereds genom art. 6 i EKMR och art. 10 i Förenta Nationernas internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter.

(2) En person får inte höras som vittne, utan skall behandlas som misstänkt från den tidpunkt då åtgärd vidtas för att klargöra huruvida det finns beaktansvärd bevisning för att vederbörande begått brottet, dock senast vid det första förhøret inför myndighet som känner till att sådan bevisning finns.

(3) Från och med det första förhøret har en misstänkt person rätt att underrättas om för vad han eller hon är misstänkt, rätt att biträddas av en av honom eller henne utsedd försvarare och, om det behövs, rätt till tolk. En misstänkt person har rätt att vägra yttra sig.

Art. 30 EGKs rättigheter som målsägande

(1) Om EG är offer för skada som direkt tillfogats genom brott som sägs i art. 1-8 ovan, får EGK inför behörig domstol inträda som målsägande, antingen under förun-

dersökningen eller vid rättegångens början. EGK får yrka att säkerhetsåtgärder vidtas och, vid behov, att skadeersättning utdöms.

(2) Om EGKs ställning som målsägande godtagits, har EGK samma rättigheter och förmåner som en part, såsom rätt att delges akten, rätt att underrättas om förfarandets gång, rätt till rättsligt biträde, rätt att närvara vid förhandlingarna, rätt att medverka vid införskaffandet av bevisning samt rätt att överklaga såvitt dess intressen i egenskap av målsägande berörs (se art. 27 ovan).

Art. 31 Bevisbörda

(1) Varje person som misstänks för brott som sägs i art. 1-8 ovan förutsätts vara oskyldig till dess att hans eller hennes skuld har fastslagits genom dom som vunnit laga kraft.

(2) Med undantag för skyldighet att överlämna vissa handlingar, som kan finnas enligt nationell rätt eller gemenskapsrätt, är ingen person skyldig att direkt eller indirekt aktivt medverka till att klarlägga huruvida han eller hon har begått brott.

Art. 32 Tillåten bevisning

(1) I EUs medlemsstater tillåts följande bevisning:

(a) vittnesmål, antingen omedelbart inför domstolen eller, om vittnet finns i en annan medlemsstat, infört i förhandlingen över en ljud- och bildlänk; vidare tillåts vittnesmål som upptagits av EÅ i form av ett "europeiskt vittnesförhör", varvid vittnet skall förhöras inför domare, försvarare skall närvara och tillåtas ställa frågor samt förhöret upptas på video,

(b) förhör med misstänkt person, antingen omedelbart inför domstolen eller upptaget av EÅ i form av ett "europeiskt förhör"; vid ett sådant förhör skall den misstänkte förhöras inför domare, biträdas av en av honom utsedd försvarare som fått tillgång till akten i god tid, dock senast 48 timmar före förhöret, och, vid behov, ha tillgång till tolk samt förhöret upptas på video,

(c) andra på något sätt registrerade uttalanden som gjorts av misstänkt person inför EÅ eller domare, efter det att han eller hon underrättats om sin rätt att vägra yttra sig och sin rätt att biträdas av en av honom eller henne utsedd försvarare,

(d) handlingar som överlämnas, antingen under förundersökningen eller vid rättegångens början, av en av behörig domstol utsedd auktoriserad revisor som är upptagen i en europeisk förteckning över enskilda personer och företag som efter förslag från EÅ auktoriserats av medlemsstaterna, och

(e) handlingar som en misstänkt person har anmodats att överlämna i samband med förberedande utredning av förvaltningsmyndighet, dock inte om underlåtenhet att överlämna dem var belagd med straff.

(2) Bestämmelserna i (1) utesluter inte att andra bevismedel tillåts med stöd av nationell rätt i domstolsstaten.

Art. 33 Avvisande av bevisning som anskaffats på olagligt sätt

(1) Vid förfarande som avser brott som sägs i art. 1-8 ovan skall bevisning avvisas, om den har anskaffats av personal vid gemenskapsmyndighet eller nationell myndighet i strid mot vad som följer av EKMR, art. 31 eller 32 ovan eller tillämplig nationell rätt som är förenlig med bestämmelserna i art. 31 och 32.

(2) Tillämplig nationell rätt vid avgörande huruvida bevisning har anskaffats på lagligt sätt är rätten i den stat där bevisningen anskaffades. Om bevisning sålunda anskaffats lagligt, skall användning av bevisningen inte kunna bestridas därför att den anskaffats på sätt som är olagligt enligt rätten i den stat där den åberopas. Detta gäller dock inte om anskaffandet skett i strid med vad som följer av EKMR eller art. 31 eller 32 ovan.

Art. 34 Offentlighet och sekretess

(1) Sekretess gäller för utredning som sker inom EÅ. Myndighet som medverkar häri får inte röja uppgift om utredningen.

(2) Uppgift om förhandling inför frihetsdomare får offentliggöras om alla parter samtycker därtill, dock inte om offentliggörandet sannolikt skulle vara till men för utredningen eller tredje mans intressen eller för upprätthållandet av allmän ordning eller goda seder. Det är dessutom alltid förbjudet för massmedierna att under detta skede offentliggöra uppgift om bevisningen.

(3) Dom skall offentliggöras, men tillträde till domstols förhandling får förvägras representanter för massmedierna och allmänheten, under hela förhandlingen eller del därav, på skäl som anges i art. 6(1) i EKMR. Offentliggörande kan ske genom att förhandling upptas och sänds audivisuellt i enlighet med tillämplig nationell rätt.

Art. 35 Den nationella rättens subsidiaritet

Denna Corpus juris med bestämmelser om både straffrätt (art. 1-17) och straffprocessrätt (art. 18-34) gäller inom EUs medlemsstaters samlade område. När en fråga inte är reglerad i Corpus juris skall, efter omständigheterna, den nationella rätt tillämpas som gäller där brott utreds, åtal prövas eller dom verkställs.